

Gondolatok az új tanév elején

Pék Éva

Nyugalmazott magyartanár, lakhely: Vízkelet, e-mail: pek.eva.03.15@gmail.com

„Az iskola arra való, hogy az ember megtanuljon tanulni, hogy felbredjen tudásvágya, megismerje a jól végzett munka örömét, megízlelje az alkotás izgalmát, megtanulja szeretni azt, amit csinál, és megtalálja azt a munkát, amit szeretni fog.” (Szent-Györgyi Albert)

Becsengettek, elkezdődött az új tanév. Gyermekük ezrei indultak el a nyári szünidő után az iskolába, hátukon az iskolatáskával, kezükben virággal, szemükben a nyári napfény csillogásával és kíváncsisággal, vajon milyen lesz az új tanév? Mit tartogat számukra, mi változik, változott meg a tavalyi tanév óta, lesznek-e új osztálytársaik, új tanítóik, vajon kivel ül egy padban, milyen új tantárgyakat tanul majd – és még számtalan, sajnos sok esetben megválaszolatlan kérdés kavarg a kis kobakokban. Valójában biztosan várták már az iskolakezdést, de kicsit nehéz lesz újra korán kelni, naponta 5-6, sőt több órát is egy helyben ülni, tanulni, leckét írni. De aztán lassan belejönnek, megszokják a napirendet, és minden a helyére kerül. A legnehezebb a kis elsősöknek.

Számukra egy teljesen új élet kezdődik azzal, hogy iskolások lettek.

Minden megváltozik körülöttük, de tanítóik, nevelőik lassan, fokozatosan, mérhetetlen türelemmel, szeretettel és odaadással kézen fogják, és jelképesen elindítják őket azon az úton, melyen aztán kezdetben még talán bizonytalan léptekkel, meg-megállva, de aztán egyre biztosabban mennek egy cél felé, hogy megtanuljanak írni, olvasni, számolni, aztán mindig többet és többet, mert hisz egész életük tanulás lesz. Először az iskolában, ahol tanítják őket, aztán az életben, ahol már mindenkinek saját magának kell tanulnia, néha a saját kárán, mert az a legkeményebb iskola. Ilyenkor mindig azokra a kis elsősökre is gondolok, akiket szüleik más nyelvű iskolába vezetnek, és nagyon félttem őket. Vajon hogy élnek meg a tanévkezdést, mit értenek abból, amit hozzájuk beszélnek, ami körülöttük történik, s mi lesz velük később, vajon hogy alakul a soruk, további életük?

Becsengettek, de nem csak a gyerekeknek, a pedagógusoknak is, sőt nekik már voltak nulladik napjaik is, hisz az új tanévre készülniük kellett. Sokan közülük a nyári szünidő alatt továbbképzésen vettek részt, mások otthon készültek, kutattak, kerestek, új mód-

szereket tanulmányoztak, netán az új tankönyveket olvasták, tantervekkel dolgoztak, hogy a tanév zökkenőmentesen induljon. Mert egy pedagógus nyáron sem tud igazán pihenni, kikapcsolódni, a felelősségük pedig óriási! Több elismerést érdemelnének. Mindig, naponta megfelelni elsősorban önmaguknak, aztán a tanítványi- iknak, a szülőknek, a környezetüknek, az elvárásoknak, a közösségnek, a társadalomnak. Példát mutatni mindig, mindenhol, mert: „A példa a leghatékonyabb tanítók egyike, noha szótlannul tanít.” (Samuel Smiles)

Az iskolával, a tanítással, az esetleges változásokkal a nyáron is elég sokat foglalkozott a sajtó, a rádió, a média. Elég megjegyezni, hogy szeptembertől már új iskolaügyi miniszter és asszisztensei irányítják az idei tanévben az iskolaügyet. Miniszterünk a nyáron sem tétlenkedett, ugyan nem szakmabeli, de véleménye van, sőt tervei is. Meglepődve hallottam, hogy a pedagógusok bérének emelését oly módon szeretné megoldani, hogy ne kelljen az államkasszához nyúlni. Tehát a kisiskolák és a kis létszámú osztályokkal működő teljes szervezetszervező iskolák megint

retteghetnek, mert Damoklész kardja állandóan ott lóg a fejük felett, s csak az időn és az éppen hatalmon lévő aktuális miniszteren múlik, mikor sújt le rájuk. Mikor vonják össze a kisiskolákat, az osztályokat.

De jó lenne már egyszer arról is hallani, netán a gyakorlatban is meg tapasztalni, hogy a megígért bér-emelést minden kurtítások és drákói törvények alkalmazása nélkül a kormány az államkasszából oldja meg. S végre már a tanárképzés színvonalának emelésével, a módszertan oktatásának hatékonyságával, a tankönyvek időbeni kiadásával, minőségével s olyan gyakorlati problémákkal foglalkoznának, mely előbbre vinné a mindenkori oktatás ügyét. A leendő pedagógusokat úgy készítenék fel az egyes intézményekben, hogy az iskolákra kikerülve ne csak a száraz tananyagot adják át a diákoknak, de neveljenek is mindig, minden órán. Főleg magyarságra, magyar öntudatot oltanak naponta a gyerekekbe, s azt következetesen is tegyék. S ha majd tanítványaik kikerülnek az életbe, ne szégyelljék származásukat, ismerjék nemzeti értékeinket, gazdag nyelvünket, irodalmunkat, ezeréves történelmi múltunkat. „Nevelni annyit tesz, mint emberré tenni. De ehhez az kell, hogy a nevelő a gerincesek közé tartozzék!” (Juhász Gyula) Tudatosítani kellene a rájuk bízott gyerekekkel, a sejtjeikbe oltani, hogy mi, magyarok, nemzeti kisebbség vagyunk Szlovákiában, a szülőhazánkban, csak kevesebben vagyunk, mint az államalkotó nemzet tagjai, de attól még egyenlő jogokkal rendelkezünk, természetesen kötelességeink is vannak. S meglehet, hogy akkor idővel az iskolák padjai is megtelnének gyerekekkel. Ehhez természetesen az is hozzátartozik, hogy a pedagógusok vállaljanak szerepet a közéletben is, a magyar kultúra terjesztésében Gárdonyi lámpásaiként!

Állandóan tanulnunk kell, nemcsak a könyvekből, a jó példákból, a tapasztaltabb pedagógusoktól, de a saját hibáinkból is, mert aki dolgozik, óhatatlanul hibát is követ el. De ne torpanjunk meg, ha kudarc ér bennünket, inkább az ösztönözzön, hogy még jobban, hatékonyabban dolgozzunk. Az államnyelvet el kell sajátítatnunk a tanulókkal, az természetes, senki nem vitatja. Szerintem a szlovákokat tanító pedagógusok mindent meg is tesznek ennek érdekében, és becsülettel teszik a dolgukat. Gyerekeink megta-

nulják az iskolában az állam nyelvét, természetesen mindenki a saját szellemi képességeihez mérten, tehát nem egyforma szinten – de így van ez más tantárgyakkal is. Vannak jó, közepes és gyengébben teljesítő tanulók. Tehát nem várhatunk el mindenkitől tökéletes nyelvtudást. S anyanyelvi szinten csak az anyanyelvet lehet elsajátítani. A magyar iskolát végzett diákok megállják a helyüket a szlovák középiskolákban, főiskolákon és egyetemeken is, és kitűnő szakemberek lesznek belőlük, mert az alapokat az anyanyelvükön sajátították el, s volt mire építenniük.

A nyár folyamán bizonyos szempontok szerint értékelték a szlovákiai alapiskolákat. A Nyitrai és a Nagyszombati kerületben a magyar tanítási nyelvű alapiskolák kerültek az első, sőt a második helyre is. Továbbá több kerületben magyar iskoláink ott vannak az első legjobb 10 iskola között, és voltak közöttük vidéki, falusi iskolák is. A besoroláskor figyelembe vették a tesztek eredményességét, az egyes iskolák diákjainak a különböző tantárgyversenyeken való részvételét és az ott elért eredményeket, továbbá a tanulók továbbtanulását, elhelyezkedését, stb. Ez is azt bizonyítja, hogy iskoláinkon az oktatás és a nevelés eredményesen folyik, és azt is, hogy a nevelés mellett mennyire fontos a tanulók tantárgyversenyekre való felkészítése, mert az egyfajta megmérettetés is. A feladatok egyformák, győzzön a jobbik, aki többet tud, ott lehet igazán lemérni a tudáskülönbséget. Azok, akikkel többet foglalkoztak tanítóik, jobban teljesítettek. A tantárgyversenyekre a tanulókat az egész év folyamán a tanítási órák után rendszeresen kell felkészíteni, melyre a kötelező tananyag elsajátítása nem elég, a versenyekre többlettudás kell! S azok a tanulók, akik ezeken versenyeken részt vesznek, szívesen vesznek részt a délutáni foglalkozásokon is, mert szeretnék többet tudni, elsajátítani abból a bizonyos tantárgyból, melyből versenyeznek. Akkor még nem tudatosítják, de igénylik a többletmunkát, mely aztán a további tanulmányaik során százszor visszaköszön majd. Volt növendékeim számos visszajelzése is ezt bizonyítja. Az órákon jobban teljesítenek, mint társaik, mert ők már lépéselőnyben vannak.

Végzős diákjaim többsége középiskolába jár. Az alapiskolában rendszeresen részt vettem velük többféle,

a magyar irodalommal, nyelvtannal, helyesírással, szövegalkotással, versmondással kapcsolatos versenyeken. Gyakorta találkozunk, s mindig azt mondják, hasznukra vált a többletmunka, a délutáni együttlét, a tanulás. Hogy hogyan alakul a további sorsuk, az sok mindentől függ, de mindenesetre olyan erős alapokkal rendelkeznek, melyre építközhetnek. Fontos kérdés, mennyire figyelnek oda a tanárkollégák a tanítványaikra, milyen köztük a személyes kapcsolat, szakítanak-e időt a beszélgetésekre, hogy jobban megismerjék diákjaikat. Mert erre nagyon kevés az egy-két kötelező feleltetés, írásbeli számonkérés, dolgozat. Ebben az esetben, gyakorlatból tudom, a magyarszakos kollégák vannak előnyben, mert az irodalomórákon az éppen aktuális tananyag megbeszélése, a szövegelemzés erre jó lehetőséget nyújt. A gyermekek véleményt mondanak, elemzik az elolvasott szöveget, kinyílnak. Tanítsuk meg őket gondolkodni, továbbá arra, hogy vegyék észre, érzékeljék a körülöttük lévő világot, a történéseket. Vezessük őket, keltsük fel az érdeklődésüket, hogyha majd felnőnek, gondolkodó, művelt, jó magyar emberekké váljanak. S ebben nagy segítségünkre lehetnek a könyvek, az, hogy olvasó emberekké váljanak, emberi sorsokat ismerjenek meg. Mert a könyvek ablakot nyitnak a világra. Tudom, az a fogalom, hogy: kötelező vagy ajánlott olvasmány, olvasónapló vezetése, manapság nem divat, sokan elavult módszernek tartják. Pedig nem az. Olvasatni kell a gyereket, naponta, értékes könyveket ajánlani nekik. Persze olvashatnak más jellegű irodalmat is, de vannak olyan klasszikus művek, melyeket a serdülő korban kell velük elolvasatni! Hogy hogyan? Sok módszer létezik. Egy bizonyos, nem szabad feladni, hanem naponta számon kell kérni, hogy a végén készíttést érezzék az olvasás iránt. Kipróbáltam sok mindent, többek között, az egész osztály ugyanazt a könyvet olvasta egyazon időben. Ha valaki nem olvasta el otthon, tanítás után ott maradtunk, és mindenki olvasott. Az osztályban hallható volt a csend. Egy óra eltelté után kíváncsi voltam arra, ki hány oldalt olvasott el. Ki többet, ki kevesebbet: a maximum 50 oldal volt. A gyerekek szerették ezeket a délutánokat, ezt többször is megismételtem, s meglett az eredménye. Egy reggel egy kislány azzal fogadott: tanító néni, megjött a „kész-

etés”. Kérdezem, mi történt. A kislány azt mondta, már naponta olvasok. Ő most lesz negyedikes gimnazista. Mikor ötödikes korában tanítani kezdem, küszködött a helyesírással, fogalmazásai nehézkesek voltak, inkább hallgatott, nem volt önálló véleménye. S azzal, hogy olvasóvá lett: megtanult fogalmazni, helyesen írni, kiejtési, szavaló- és fogalmazási versenyeket nyert. S ő csak egy a sok közül. Most magyarszakos tanár szeretne lenni. A rendszeres olvasás kihat a gyerekek lelki és szellemi fejlődésére, gondolkodására, jobb, tisztább, igazabb emberek lesznek általa.

Egy másik élményem. Végzőseim voltak, kilencedikesek, ifjú titánok. A tanév elején az első tankönyvi anyag Tamási Áron *Ábel a rengetegben* című regénye volt. Kellő bevezetés után – jártam Farkaslakán, az író szülőházában, hoztam fényképeket, az ott megélt élményeket elmeséltem diákjaimnak. S mivel én voltam az iskolában a könyvtáros, mindenkinek odaadtam a könyvet. Beszéltem a gyerekeknek Erdélyről, a Hargitáról, az ott élő székelyek mentalitásáról, jellegzetes szokásokról, humoráról, és a bevezető órán természetesen fel is olvastam egy részletet a regényből. Annyit még megjegyeztem, hogy a nyelvezetük kicsit más, mint a miénk, kevesebbet beszélnek, de kevés szóval többet mondanak. Elkezdtek olvasni a regényt, s diákjaim többsége el is olvasta. Aminek nagyon örültem, volt egy olyan diáklányom is, aki kérte a trilógia második és a harmadik részét is. Meglepődtem, és jól esett. Aztán megkérdeztem tőle, melyik rész tetszett a legjobban, s ő azt felelte: a harmadik, *Ábel Amerikában*, s hogy miért, arra azt a választ adta, hogy megtanulta, hogyan kell helyt állni egy idegen környezetben. Ilymódon az irodalomórák fokozatosan közvetlen beszélge-

téssé alakultak át, diákjaim egymással beszélgettek, persze az én irányításommal. Hogy miről: természetesen az olvasmányélményeikről. A történetet mindenki másképp élte meg, attól függően, milyen környezetben nőtt fel. Aztán itt van az a sokat vitatott olvasónapló. Én vezettem a diákjaimmal. Az év elején beleírtuk az ajánlott olvasmányok listáját, bekereteztük azokat a könyveket, melyeket illene elolvasniuk, megjegyeztem a klaszszikusokat, és a könyvtárban is megtalálható könyveket. Megbeszéltük, mikorra kellene a könyvet elolvasni, leírni a rövid tartalmat az olvasónaplóba. De nem az internetről! Kértem őket, írják ki a szép gondolatokat, tehát ceruzával olvassanak, továbbá azt, miért tetszett a könyv. Kijelöltem a napot, mikorra kell elolvasni a könyvet, és elhozni a naplót is. Nem mondom, hogy mindenki eleget tett a kérésemnek, de a diákjaim többsége megtette. S azok az órák voltak a legjobbak. Nem is a tartalomról, hanem a könyvről, könyvekről beszélünk. Ezek után már azt is megengedhettem magamnak, hogy az irodalomórákat Márai Sándor *Füveskönyvével* vagy Örkény István *Egyperces novelláival* kezdjem.

Az irodalomórakon a gyerekek felszabadultak voltak, közben a tanév folyamán rengeteg verset is megtanultak, az órákat mindig versmondással kezdtük, felszabadultan, görcsök nélkül. Persze ez nem ment egyik napról a másikra, ehhez türelem és kitartás kellett, anélkül nem megy. Naponta meg kellett vívni a harcot önmagammal és diákjaimmal. S a végén az olvasás, a könyv megszerettetése lesz a győztes. Olvasni kell naponta, mert általa a gyerekek mások lesznek, tájékozottabbak, őszintébbek, jobbak, műveltebbek. Könnyebben tanulnak más tantárgyakat is, mert értik majd a szöveget, kellő olvasáskészségre tesznek szert.

Végezetül, a gyerekeket szeretni kell, akikhez lehajolunk és felemeljük, hogy ő is „nagy és óriás legyen.” Csak szépen és okosan kell tenni a dolgot: tanítani, oktatni, nevelni és szeretni őket tisztán és őszintén. Ilyen egyszerű és bonyolult az egész. Jó pedagógus, elhivatottság és nagy-nagy szív kell hozzá!

Becsengettek: egy új iskolaév kezdődött a szokásos gondokkal, problémákkal, nehézségekkel, de hisz ezt már megszoktuk, így van ez minden tanévkezdéskor. A problémák arra vannak, hogy megoldjuk, hisz az egész életünk kihívásokból áll, álljunk elébe! Viszont mindenképpen örülni kell annak, hogy újra találkozhattunk a kollégákkal, a gyerekekkel, és újra átadhattunk nekik valamit abból a tudásból, melyet mi már megtanultunk, s ezt az édes anyanyelvükön, magyarul tehetjük. Köszönöm, hogy megoszthatam kedves kollégáimmal a tanév eleji gondolataimat, érzéseimet, élményeimet. Kívánok mindannyiuknak erőt, egészséget és erős hitet, kitartást, hogy az új tanév minél zökkenőmentesebb és sikeres legyen.

A szlovákiai magyar pedagógusoknak olyannak kéne lenniük, mint egy jó szimfonikus zenekarnak, melynek mindegyik tagja ugyan más hangszeren játszik, de ugyanazt a dalt játssza egy dallamra, egy ütemre. A „zenekarban” mindig nagyon oda kell figyelni a másikra és a „karmesterre”, mert csak akkor jön létre az összhang, és úgy lesz teljes a HARMÓNIA!

Kedves kollégáimnak útravalóul azt üzenem: „Vedd észre, hogy a gyermeket nem lehet kényszerrel tanítani. A pusztá léted, a viselkedésed, ami formálja. Éreztesd meg vele, mi helyes, mi nem. Támogasd és tégy meg mindent azért, hogyha majd felnő, elégedett és boldog legyen.” (Joe Wagele)

